

Magdalena Chmielecka

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.:

Instytucja kurateli nad dojrzałymi poniżej 25 roku życia w prawie rzymskim.

Przedmiotowa rozprawa doktorska (składająca się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia) dokonuje analizy problematyki instytucji kurateli nad dojrzałymi poniżej dwudziestego piątego roku życia (minorami) w prawie rzymskim, oraz pozostałych środków ochronnych przyznanych tej grupie osób celem ochrony przed niekorzystnymi skutkami czynności prawnych.

Minorzy, z uwagi na młody wiek, a w konsekwencji brak doświadczenia otrzymali pomoc w zakresie podejmowania czynności prawnych. W praktyce przyznawano im *actio legis Laetoriae*, *exceptio legis Laetoriae*, ułatwiono dostęp co *restitutio in integrum*, a także przyznawano kuratora (*cura minorum*). Efekt pracy stanowi odpowiedź na pytanie czy rola kuratora była istotna w prawie i społeczeństwie rzymskim.

Rozważania dotyczące tytułowego problemu obejmują charakterystykę prawną kurateli nad minorami od 192 r. p.n.e., tzn. od wprowadzenia kategorii wiekowej minorów, do okresu justyniańskiego.

W ramach wstępu do przedmiotowej rozprawy doktorskiej omówiono tematykę badań, w tym przyczyny wprowadzenia do prawa rzymskiego kategorii wiekowej osób dojrzałych poniżej dwudziestego piątego roku, stan badań, podstawę źródłową, a także metody badawcze.

W pierwszym rozdziale omówiono wprowadzenie kategorii wiekowej minorów, scharakteryzowano również pozostałe kategorie wiekowe obowiązujące w prawie rzymskim. Omówiono *lex Laetoria*, na mocy której wprowadzono *actio legis Laetoriae*, a także uzupełnienie ochrony nad minorami poprzez wprowadzenie do edyktu możliwości zastosowania zarzutu procesowego: *exceptio legis Laetoriae*. Zwrócono również uwagę na ograniczenia, które powodowała szeroko rozbudowana ochrona minorów, a które w swoich komediach zasygnalizował Plaut.

Kolejny rozdział poświęcono zagadnieniom związanym z *restitutio in integrum*. Scharakteryzowano sam środek oraz warunki jego przyznania zarówno dla minorów jak i dla osób które ukończyły dwadzieścia pięć lat, a także sposób postępowania w

przypadku przekroczenia granicy wieku. Zwrócono przy tym uwagę iż ochrona dla minorów nie była bezwzględna, bowiem za nieuczciwe postępowanie przy zawieraniu kontraktów czy też za popełnione delikty oraz przestępstwa minorzy odpowiadali tak, jak osoby dojrzałe powyżej 25 roku życia. Dodatkowo zwrócono uwagę na spójność przepisów dotyczących *restitutio in integrum* z zasadą *ignorantia iuris nocet*.

Kolejny rozdział poświęcono w całości osobie kuratora oraz instytucji kurateli, w tym zagadnieniom związanych z obowiązkami kuratorów, przyczynami objęcia minorów kuratelą, ustanowieniem i rozpoczęciem kurateli, a także wygaśnięciem kurateli. Wyszczególniono także przyczyny, dzięki którym kurator mógł zwolnić się z pełnienia tej funkcji oraz zasady postępowania w odniesieniu do nieuczciwych kuratorów. Minorzy mogli korzystać z pomocy kuratorów, zarówno w odniesieniu do pojedynczych czynności, do określonego rodzaju czynności, a także do prowadzenia wszystkich spraw, ich rola mogła polegać także na doradzeniu minorowi odpowiedniego rozwiązania. Wykazano, iż rola kuratora była istotna w prawie i społeczeństwie rzymskim. Omówiono także podmioty uprawnione do wnioskowania oraz o kuratora dla minora, oraz wynikające z tego konsekwencje, bowiem jeżeli o kuratora wnioskowała osoba trzecia wówczas, ponosiła ona odpowiedzialność za sprawy prowadzone przez kuratora mianowanego na jej wniosek.

Ostatni rozdział dotyczy zagadnień związanych z małżeństwem minorów, zatem porusza tematykę zaręczyn, stosunków majątkowych łączących narzeczonych, a także samego małżeństwa. Omówiono w nim również zagadnienia związane z cudzołóstwem oraz konsekwencjami prawnymi związanymi z jego popełnieniem. Co ciekawe, w odniesieniu do zaręczyn, jak i samego małżeństwa, minorzy byli traktowani podobnie jak osoby, które ukończyły już dwadzieścia pięć lat. Pewna ochrona oraz pomoc przysługiwała im natomiast w zakresie stosunków majątkowych związanych z małżeństwem, a zatem w odniesieniu do posagu i darowizny.

W zakończeniu podsumowano zawarte w pracy rozważania.

Podsumowując, niniejsza praca miała na celu zbadanie zakresu ochrony minorów, a także roli kuratora, jaką pełnił w związku z ochroną minorów. Starano się przy tym podkreślić, że ochrona osób, które nie ukończyły jeszcze dwudziestego piątego roku życia była bardzo szeroko rozbudowana i wpływała na możliwość podważenia czynności prawnych, a także dawała udogodnienia procesowe, jednakże z drugiej strony nie była bezwzględna. Należy bowiem pamiętać, że minorzy byli dojrzałymi

obywatelami, a funkcje ochronne oraz przyznana pomoc wynikały jedynie z braku doświadczenia, które powinny posiadać osoby, które ukończyły już dwadzieścia pięć lat.

Analiza poszczególnych zagadnień pozwoliła na sformułowanie podsumowań na zakończenie każdego z rozdziałów. W zakończeniu pracy, podsumowanie powyższe rozważań pozwoliło na uznanie, iż rola kuratora była istotna nie tylko w prawie rzymskim ale i w społeczeństwie.

Słowa kluczowe:

Kuratela, minorzy, kuratela nad minorami, dojrzałość poniżej 25 roku życia, *lex Laetoria*, *actio legis Laetoriae*, *exceptio legis Laetoriae*, *restitutio in integrum*.